
Državni izpitni center

M 1 9 1 1 0 3 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 7. maj 2019

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. Razpravljalni esej

»Čudno, čudno, kaj lahko doleti ljudi« (Angel pozabe)

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 3 + do 3 + do 3 + do 4	<p>♦ A pojasniti, kakšno nasilje so doživeli babica Mici, oče Zdravko in babica Charlotte in zakaj, ter označiti osebe, ki so jim nasilje povzročile;</p> <p>za pojasnilo, kakšno nasilje so doživeli babica Mici, oče Zdravko in babica Charlotte in zakaj, ter za oznako oseb, ki so jim nasilje povzročile, npr.: Babica Mici in oče Zdravko se v svojih pripovedih spominjata nasilja, ki sta ga doživela med drugo svetovno vojno. Babica je bila leta 1943 nasilno odpeljana v taborišče, doma pa so otroci ostali sami, saj je njen mož nekaj tednov pred tem odšel v partizane. Prihod v taborišče je bil zelo brutalen, vse ženske so se namreč morale sleči do golega, dve uri čakati v vrsti na pregled, nato so jih postrigli in jim dali bolečo injekcijo v nožnico. V taborišču je primanjkovalo hrane, še posebej strahotno pa je bilo vsakodnevno večurno stanje izčrpanih in slabo oblečenih žensk v mrazu na apelu, na katerem so jih preštevali in odbirali za krematorij. S takšnim ravnanjem so ženskam v taborišču odvzeli njihovo identiteto, postale so zgolj številke, bile so enako ostrižene, enako oblečene, enako poniževane in enako mučene. Pripovedovalkin oče Zdravko je bil med drugo svetovno vojno še otrok, a tudi njemu policisti niso prizanesli. Nekega jutra so prišli ponj in od njega zahtevali, naj izda očeta. Ker deček ni ničesar povedal, so ga mučili z obešanjem na drevo, zastraševanje pa so stopnjevali tako, da je moral prisostvovati pretepanju svojega vrstnika. Ker očeta še vedno ni izdal, so mučenje nadaljevali na policijski postaji, kjer so otroka prebičali, ob čemer je poleg hudih bolečin doživel tudi smrtni strah. Okrutno nasilje je doživela tudi Charlotte. Po koncu prve svetovne vojne se Charlotte iz Francije vrne k materi v Bojarsk, kjer živita v veliki revščini, pesti ju tudi lakota, zato Albertine kmalu umre. Charlotte se po materini smrti poroči z ljudskim sodnikom Fjodorjem. Mož je bil zaradi Charlottinega francoskega buržoaznega porekla kaznovan s premestitvijo v Buharo v Uzbekistan. (V Uzbekistanu so bili Rusi osovraženi in pogosto deležni nasilja.) Charlotte v puščavski stepi posili skupina uzbekistanskih bojnikov. Posiljeno žensko nato želijo še umoriti, a Charlotte kljub grozodejstvu, ki ga je doživela, čudežno preživi. Vojna je čas, v katerem se lahko korenito spremenijo tudi vloge posameznikov, s tem pa tudi njihovi značaji. Med tistimi, ki so se v vojni znašli na strani mučiteljev, v romanu Angel pozabe izstopajo taboriščne paznice, nadzornice in zdravnica SS ter policist z železnokapelske policijske postaje, ki zaslišuje dečka. Vse te osebe izvajajo nasilje zato, ker jim tako narekuje »uniforma«, ki jo nosijo, pri čemer pa ob izpolnjevanju svojih službenih dolžnosti oziroma ukazov nadrejenih pokažejo tudi veliko svoje hudobije, zlobe in brutalnosti. Policist z železnokapelske policijske postaje gre v svoji vnemi, da bi pridobil informacije o partizanih, tako daleč, da grozovito muči celo otroke. Popolno odsotnost človečnosti pokaže po zagrešenem posilstvu tudi mlad uzbekistanski bojevnik v puščavski stepi, ki hoče v navalu besnega sovraštva negibno odrevenelo telo posiljene ženske krvoločno spremeniti v meso brez življenja;</p> <p>(pri Charlotte upoštevamo tudi druge primere nasilja: odvzem dokumentov, aretacija moža, samovarji ...)</p>

do 8 + do 4	<p>♦ B primerjati, kako so nasilna dejanja vplivala na Micino, Zdravkovo in Charlottino nadaljnje življenje, ter presoditi, katerega od njih je nasilje najusodnejše zaznamovalo;</p> <p>za primerjavo, kako so nasilna dejanja vplivala na Micino, Zdravkovo in Charlottino nadaljnje življenje, ter za presojo, katerega od njih je nasilje najusodnejše zaznamovalo, npr.: Nasilje, ki so ga doživeli Mici, Zdravko in Charlotte, je povzročilo tako telesne kot psihične posledice, vplivalo pa je tudi na njihova spoznanja o samem sebi in o odnosu drugih ljudi do njih. Mici v taborišču zaradi lakote, prezeblosti in strahu zelo oslabi, otekajo ji razbolele noge, zdravstvene težave pa jo pestijo tudi po vrnitvi iz taborišča. Charlotte in Zdravko sta po nasilnem dejanju telesno zelo poškodovana, Charlotte je ranjena v glavo, Zdravko pa se iz Železne Kaple vrne poln krvavih podplutb, vendar pa oba kmalu okrevata. Veliko težje kot telesne pa so predvsem za Mici in Zdravka duševne rane, nastale po prestanem nasilju. Babica Mici pogosto pripoveduje o svojih travmah in grozotah, ki jih je doživela v taborišču, sicer pa je precej vitalna, optimistična in družabna ženska. Veliko močnejše je medvojna izkušnja nasilja zaznamovala pripovedovalkinega očeta Zdravka, saj ima tudi kot odrasel mož in oče psihične težave, ki jih v javnosti redko kaže, doma pa postaja za otroke in ženo življenje z njim nevzdržno. Pogosto se zateka v alkohol, počuti se ničvrednega, grozi s samomorom, kriči, obtožuje ženo in jo ponižuje. Ko spregovori o svoji medvojni izkušnji, podobno kot babica obsodi mučitelja in se nad njegovim dejanjem zgraža. Charlotte o nasilju, ki ga je doživela, dolgo molči, že ostarela pa o grozodejstvu spregovori odraščajočemu vnuku, da bi ga v njegovi zbežanosti pomirila. Ob pripovedovanju ostaja mirna in vnuku neprizadeto opiše kruto namero mladega Uzbekistanca, da bi posiljeno žensko še ubil, a svojega mučitelja niti z besedo ne obsoja. K takšni njeni mirnosti je poleg njenega značaja najverjetneje veliko prispevalo tudi ravnanje moža Fjodorja, ko se po prestanem grozodejstvu žena vrne k njemu domov. Charlotte namreč rodi sina, ki ga je, čeprav ni bil podoben nikomur v družini, imel Fjodor rad kot svojega sina, dogodka posilstva pa ni nikoli omenjal. Mici se iz taborišča vrača domov k možu strahoma, saj ni prepričana, ali jo bo še spoznal in sprejel. Mož je ob snidenju z njo presrečen in jo ljubeče objame. V materi najde oporo tudi Zdravko, saj mu zlasti ona lahko pomaga, kadar ima težave. Tako so vsi trije po prestanem nasilju spoznali, da so njihovi najbližji plemeniti ljudje, ki jih brezpogojno sprejemajo, spoštujejo in ljubijo. Menim, da je nasilje najusodnejše zaznamovalo ...;</p> <p>(do 4) za predstavitev vpliva ali posledic brez primerjave;</p>
do 5 (do 2)	<p>♦ C pojasniti svoje doživljanje učinka nasilja v obeh romanih v primerjavi s svojim doživljanjem nasilja v medijih;</p> <p>za pojasnilo svojega doživljanja učinka nasilja v obeh romanih v primerjavi s svojim doživljanjem nasilja v medijih, npr.: Menim, da ... samo za vrednotenje prikaza nasilja brez lastnega doživljanja.</p>
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 700	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri Vsebinah ali Jeziku kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

2. Razlagalni/interpretativni esej

Andreï Makine: Francoski testament (odlomek)

Andreï Makine: Francoski testament. Maribor: Založba Litera, 2018. 201–203.

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 3 + do 2 + do 4	<p>♦ A odlomek umestiti v celotno dogajanje in ga nasloviti, tako da bo poudaril vlogo kamnitega obraza Bakhove svečenice v odlomku, in svojo izbiro utemeljiti;</p> <p>za umestitev odlomka v celotno dogajanje in za naslovitev odlomka tako, da bo poudarjena vloga kamnitega obraza Bakhove svečenice v odlomku, ter za utemeljitev svoje izbire, npr.: Pripovedovalec se za nenapovedan obisk babice odloči v trenutku hude notranje stiske. Zaznamovale so ga smrt staršev, krute zgodbe iz ruske polpretekla zgodovine in tudi tragične zgodbe iz družinske preteklosti. Vznemirile so ga zlasti pripovedi o Berijeveh zločinah nad ženskami in opazovanje surovega seksualnega prizora. Oboje je v njem povzročilo mešane občutke in notranjo stisko. Najbolj pa je pripovedovalca pretreslo norčevanje sošolcev po njegovem prvem spolnem doživetju. »Francuz« naj ne bi imel pojma o spolnosti in za dekle bo treba dodatno poskrbeti. Za fanta, ki ga je prvo srečanje s spolnostjo razočaralo, je bil ta posmeh hud udarec. Vzrok za svoje boleče ponižanje je našel v svoji francoski senzibilnosti. Krivdo zanj pa je pripisal Charlotte, ki ga je s svojo lastno tankočutnostjo in s francoskimi zgodbami obsodila na mučno življenje med dvema svetovoma. Pripovedovalec se zato odloči, da bo odšel v Saranzo in enkrat za vselej obračunal z babičino Francijo. Odlomek bi naslovil ..., saj ...</p>
do 8	<p>♦ B pojasniti, kako se v odlomku spreminjata pripovedovalčevo razpoloženje in njegov odnos do babice;</p> <p>za pojasnilo, kako se v odlomku spreminjata pripovedovalčevo razpoloženje in njegov odnos do babice, npr.: Ob prihodu v Saranzo je Aljoša razburjen in jezen. V svoji notranjosti čuti silovito potrebo po kriku, ki se bo lahko sprostil, ko ga bo Charlotte pogledala s svojimi mirnimi očmi. Počuti se kot čuden mutant, ki ni sposoben živeti v resničnem svetu. Od babice želi opravičilo in nanjo hoče prevaliti grozljive podobe zamrznjenega jezera, polnega trupel, lesketanje Berijevega ščipalnika, podobo svoje ljubice in svojo razbolelost ... A srečanje poteka drugače, kot je skrbno načrtoval. Besede, s katerimi je želel Charlotte obtožiti svoje nesreče, zamrejo ob njenih mirnih, samoobvladanih očeh. Jeza in notranja stiska v njem pa še vedno vreta. Preži na vsako babičino besedo in čaka na tisto, ki mu bo omogočila izbruh besa. Pričakuje, da mu bo babica ponudila priljubljene snežene kepe ali da bo začela spet govoriti o svojem otroštvu in o Franciji, kar bi opravičilo njegove obtožbe o francoskem kiču. Večer pa poteka v popolnem nasprotju z njegovimi pričakovanji. Babica je bila molčeča in v Aljošo ni vrtala z vprašanji. Kljub temu se pripovedovalec še ne umiri. Nespremenjeni so namreč ostali spokojnost Charlottinega balkona, negibnost ravnice, lepota rožnih grmov in kamniti obraz Bakhove svečenice. Vse to je v njem zbudilo spomine na sanjske podobe, ki so prav na tem balkonu zaznamovale njegovo otroštvo. V njem vre želja po uničenju te lepote in po kriku, s katerim bi sprostil svojo notranjo stisko. Preobrat v njegovem razpoloženju pa povzroči babičina pripoved. Ta večer babica ne govori o Franciji, ampak o pripetljaju, ki ga je pred tednom dni doživela na pokopališču in ga povezala s svojo vojno preteklostjo. Aljošo njena preprosta, a pretresljiva pripoved in njena prizadetost popolnoma ohromita. Njegov bes izgine in začudeno se spomni svoje nedavne želje, da bi uničil lepoto balkona in obračunal z babico. Drobnost in nezaščitenost balkona postaneta zanj prisposodbi za babičin bivanjski položaj v tuji deželi in jeza nanjo izgine;</p> <p><i>(do 4)</i> samo pojasnilo spreminjanja Aljoševega razpoloženja;</p>

do 3 + do 6	<p>♦ C povzeti babičino pripoved in razložiti, kako se njeno pripovedovanje slogovno razlikuje od pripovedovalčevega;</p> <p>za povzetek babičine pripovedi in za razlago, kako se njeno pripovedovanje slogovno razlikuje od pripovedovalčevega, npr.: Babica zamišljeno pove pripovedovalcu, da se je na pokopališču pogovarjala z žensko o smrti njenega sina. Ranjen je bil tik pred koncem vojne in ženska je vsak dan molila, da bi še kak dan ostal v bolnici, vendar je bil sin ubit v Berlinu med zadnjimi boji. Med njenim pripovedovanjem se je Charlotte spomnila na ranjenega vojaka v bolnišnici, kjer je delala. Vojak se je bal vrnitve na fronto in si zato znova in znova spraskal rano. Charlotte je na njegovo ravnanje opozorila zdravnika in ranjencu so rano zaščitili z mavcem. Ko je ozdravel, se je vrnil na fronto. Charlotte se prizadeto sprašuje, ali ni morda s svojim ravnanjem fanta poslala v smrt. Slog babičinega pripovedovanja je veliko preprostejši od pripovedovalčevega. Prevladujejo enostavne povedi, ki pa so pogosto nedokončane in nakazujejo njeno stisko – na novo mora razmisliti o svojem življenju. Babica se izraža stvarno in neposredno, njeno besedišče je vsakdanje, morda prav zato toliko globlje začutimo njene dvome in stisko. Pripovedovalčevo besedišče je slogovno bogatejše, v njem se kopičijo izbrani pridevniki in samostalniki (neskončnost step, meglince vročine, negibnost ravnice, brezmejne širjave, vijolična prosojnost, balkon je postal droben in nezaščiten), povedi pa so daljše in bolj zapletene. Prav ta kontrast med obema pripovedma poudari tragičnost babičine zgodbe in njene življenjske usode;</p> <p>(do 4) samo za ugotovitev razlik v slogu;</p>
do 4	<p>♦ Č pojasniti svoje doživetje babice;</p> <p>za pojasnilo svojega doživetja babice.</p>
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 700	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

Opozorilo!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
  - Vsebina*: točke so dodane po točkovniku.
  - Jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo se ustrezno zniža, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	1
pod 150	1	1	0

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

- Neustrezno zamenjavo literarnih oseb z resničnimi in pripovedovalke/pripovedovalca z avtorico/avtorjem oziroma s pisateljico (Maja)/pisateljem upoštevamo kot **vsebinsko napako**. Zanj odštejemo 0,5 točke (do trikrat oziroma do minus 1,5 točke).